

Reforma financování regionálního školství

V první půli roku 2016 připravilo MŠMT reformu financování regionálního školství, která v současné době čeká na schválení Parlamentem ČR. Reforma se týká škol zřizovaných kraji a obcemi, tedy dominantní části školství v ČR (přes 90% základních, 70% středních škol¹). Do této početné skupiny patří i veřejné odborné školy (public VET schools). Reforma se netýká financování soukromých a církevních škol.

Dosud bylo regionální školství financováno podle počtu žáků („per capita“) a to jednak z rozpočtu zřizovatele školy (převážně kraje) a jednak ze státního rozpočtu (MŠMT). Tento systém se vyznačoval řadou problémů a nedostatků. V oblasti financování pedagogické práce systém nezhledňoval rozdílnou úroveň platů pedagogů, která se odvíjí od délky vykonávané praxe, od výše specializačních příplatků nebo v budoucnu vyplyne z kariérního systému učitelů² apod. V důsledku toho totiž byla škola s vyšším počtem učitelů s vyššími platovými nároky vyplývajícími z vyšší kvality a delší praxe finančně znevýhodněna. Na národní úrovni nebylo mimo jiné např. možné zohlednit důležitá specifika jednotlivých regionů, jako jsou např. rozdílná velikost škol, rozdílná oborová struktura středního a vyššího odborného školství, rozdílné procentní zastoupení žáků v zájmovém vzdělávání nebo rozdílná finanční náročnost podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami apod. Naopak normativní částky na žáka poskytované kraji se vyznačovaly velkými rozdíly a obtížnou předvídatelností, což v důsledku znamenalo nerovné podmínky pro srovnatelné školy v různých regionech.

Systém negativně působil i na kvalitu a efektivnost vzdělávání, školy v zájmu získání žáků snižovaly nároky na kvalitu při přijímání do vzdělávání a i žáky s velmi malou pravděpodobností úspěšnosti se snažily udržet co nejdéle.

Návrh nového systému zavádí maximální počet hodin výuky ve třídě v oboru vzdělání, v závislosti na počtu žáků ve třídě hrazený ze státního rozpočtu. To by umožnilo škole poskytovat vzdělávání v potřebné kvalitě. Dále pak návrh stanovuje normativní částky platů učitelů, které zohledňují průměrnou naplněnost tříd a podíl žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Uvedené koeficienty tak budou zohledňovat zvyšující se náročnost práce pedagogů s rostoucím počtem žáků ve třídě, a současně i s vyšším zapojením studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

V rámci návrhu nového systému školy předkládají ministerstvu údaje o počtech svých pedagogických pracovníků a o jejich platovém zařazení a dalších platových nárocích, čímž daná škola definuje svůj nárok na příděl zdrojů státního rozpočtu na zabezpečení své činnosti. Na základě posouzení této žádosti přidělí Ministerstvo škole mzdové prostředky (do výše legislativně stanoveného stropu).

Navržené řešení odstraňuje nerovné podmínky vzdělávacích soustav v jednotlivých krajích, rozdílné financování stejných oborů vzdělání, nerovnosti v odměňování zaměstnanců a negativní dopady snížení počtu žáků. U středních škol by tak měla být eliminována nutnost přijímat co největší počet žáků bez ohledu na jejich studijní předpoklady v zájmu získání nezbytného objemu finančních prostředků pro svoji činnost. Opatření koresponduje s klíčovými doporučeními OECD pro Českou republiku v oblasti financování veřejného sektoru regionálního školství.

¹ Zdroj: MŠMT: Statistická ročenka školství 2015/2016

² V současné době je připravováno zavedení kariérního systému, který bude specifikovat kariérní stupně učitelů a jejich vazbu na odměňování.